Społeczna koncepcja funkcjonalna Parku Baryckiego

Przygotowali: Artur Zawadzki, Marek Zaborowski

Kraków, maj 2025

V1. 17

Streszczenie wykonawcze

Niniejszy dokument przedstawia społeczną koncepcję funkcjonalną Parku Baryckiego – przyszłego parku miejskiego o znaczeniu metropolitalnym, zlokalizowanego na styku Krakowa i Wieliczki. Dokument został opracowany przez zespół społeczny w 2025 roku i stanowi kontynuację wcześniejszych działań zainicjowanych w 2007. Celem opracowania jest przedstawienie spójnej, realistycznej i etapowo wdrażalnej koncepcji zagospodarowania zdegradowanych i niewykorzystanych terenów w południowo-wschodniej części Krakowa.

Park Barycki łączy funkcje przyrodnicze, edukacyjne, społeczne i rekreacyjne. Propozycja obejmuje m.in. strefę dzikiej przyrody, ogród botaniczny, sieć tras biegowych i spacerowych, strefy aktywności fizycznej, przestrzenie spotkań, a w ramach usług towarzyszących przykładowo pole kamperowe oraz szkółkę roślin ozdobnych. Integralną częścią koncepcji jest także przyszłe włączenie do parku zrekultywowanego składowiska odpadów oraz możliwość realizacji części usług w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego.

Dokument ma charakter otwarty i zaprasza do współpracy mieszkańców, organizacje społeczne, instytucje publiczne oraz potencjalnych inwestorów. Jego celem jest nie tylko wizja zagospodarowania, ale również stworzenie punktu wyjścia do aplikowania o środki finansowe oraz rozpoczęcia procesu projektowego i planistycznego.

Jednocześnie stanowi przedstawienie oczekiwań społecznych związanych z obszarem przyszłego parku, a więc źródło informacji przydatnych dla koncepcji przygotowywanej przez Zarząd Zieleni Miejskiej w ramach środków przeznaczonych przez Radę Dzielnicy X Swoszowice na lata 2025-2026.

Executive Summary

This document presents a community-driven functional concept for the Barycz Park – a future metropolitan green space located between Kraków and Wieliczka. It was developed in 2025 as a continuation of earlier civic initiatives started in 2007. The objective is to provide a coherent, realistic, and step-by-step vision for transforming degraded and underutilized lands in the southeastern part of Kraków into a multifunctional park.

Barycz Park is designed to integrate nature conservation, education, reincreation, and community life. The proposal includes a wild nature zone, botanical garden, running and walking trails, physical activity and social zones, a camper area, and an ornamental plant nursery. A key element of the concept is the planned integration of the reclaimed Barycz landfill and the potential for private-public partnerships to deliver selected services.

The document is open in nature and invites cooperation from residents, social organizations, public institutions, and private investors. It is not only a spatial vision but also a foundation for funding applications and the launch of a formal planning and design process.

Spis treści

Wstęp 4

Park Barycki – obszar o wielkim potencjale 6

Ogólnodostępna część parkowa 12

Park dzikiej przyrody 12

Ogród Botaniczny w Parku Baryckim – przestrzeń Edukacyjno-Przyrodnicza 15

Trasy biegowe i spacerowe – propozycja zagospodarowania istniejących dróg technologicznych 17

Strefa aktywności, relaksu i spotkań – zintegrowany kompleks rekreacyjny 19

Strefa „Kopalnia” - historia 22

Działalność gospodarcza na terenach sąsiadujących z Parkiem Baryckim 24

Strefa usług komercyjnych o profilu sportowo-rekreacyjnym 24

Pole caravaningowe 29

Szkółka roślin ozdobnych z misją edukacyjną 32

Wstęp

Niniejszy dokument stanowi społeczną koncepcję funkcjonalną Parku Baryckiego – propozycję zagospodarowania i ochrony wyjątkowego obszaru położonego między Krakowem a Wieliczką, w rejonie zrekultywowanego składowiska odpadów oraz terenów zdegradowanych poprzemysłowych i rolniczych. To miejsce, mimo swojej złożonej historii i trudnych uwarunkowań przestrzennych, ma szansę stać się jedną z najważniejszych przestrzeni zielonych metropolii krakowskiej – zarówno pod względem przyrodniczym, jak i społecznym, edukacyjnym i rekreacyjnym.

Przedstawiona tu koncepcja nawiązuje do działań zapoczątkowanych w roku 2007, kiedy to powstała pierwsza, całościowa propozycja urządzenia tego terenu. Tamto opracowanie zostało przygotowane przez Stowarzyszenie Zielona Barycz we współpracy z Małopolską Agencją Energii i Środowiska i stanowiło ważny głos w debacie o przyszłości Baryczy. Dzisiejszy dokument jest rozwinięciem i aktualizacją tamtej wizji, opartą na doświadczeniach ostatnich lat, zmianach planistycznych i urbanistycznych, a także pogłębiającej się świadomości ekologicznej mieszkańców. Głównym jego celem jest przedstawienie społecznych oczekiwań względem Parku na potrzeby całościowej koncepcji przygotowywanej przez Zarząd Zieleni Miejskiej miasta Krakowa.

Zdjęcie 1. Rok 2007, Wiceprezydent Krakowa prof. dr hab. Inż. Wiesław Starowicz omawia koncepcję utworzenia Parku Baryckiego ze stowarzyszeniem „Zielona Barycz". W białym garniturze przewodniczący stowarzyszenie Jacek Oczkowski. W tamtym czasie miasto zignorowało postulaty stowarzyszenia w sprawie tworzenia parku, a także te. dotyczące ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej emitującej hałas.

Należy podkreślić, że jest to koncepcja społeczna – opracowana oddolnie, bez formalnego zlecenia ze strony miasta, a zarazem będąca pierwszym od roku 2007 tak szerokim i spójnym dokumentem poświęconym temu problemowi. Od przyjęcia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Baryczy minęło już ponad 17 lat (plan uchwalono w

lipcu 2007 roku), a przez ten czas nie powstał żaden kompleksowy dokument, który odpowiadałby na potrzeby tego terenu w sposób systemowy i zintegrowany.

Celem niniejszego opracowania jest klarowne przedstawienie spójnej, realistycznej koncepcji zagospodarowania Parku Baryckiego, możliwej do realizacji w sposób etapowy, z uwzględnieniem różnych scenariuszy finansowania i stopniowego wdrażania. Dokument zakłada możliwość korzystania z różnorodnych źródeł finansowania, w tym: środków z budżetu miasta Krakowa, budżetu państwa, funduszy Kopalni Soli Wieliczka, zasobów Miejskiego Przedsiębiorstwa Oczyszczania (jako dotychczasowego zarządcy części terenu), oraz funduszy unijnych, w tym programów strukturalnych i instrumentów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Należy jednak zaznaczyć, że okres programowania środków europejskich na lata 2021–2027 dobiega połowy, a projekty o charakterze przestrzennym, przyrodniczym i społecznym wymagają długiego przygotowania. Dlatego tak ważne jest, by spójna, społecznie uzgodniona koncepcja powstała jak najszybciej i została przedstawiona decydentom jako realna baza dla wniosków o dofinansowanie – zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Oczywistym kolejnym krokiem – po przyjęciu niniejszej koncepcji jako punktu wyjścia – powinno być przygotowanie bardziej szczegółowego opracowania przez zespół interdyscyplinarny, złożony z ekspertów różnych dziedzin: przyrodników, architektów krajobrazu, specjalistów od zieleni miejskiej, projektantów małej architektury, przedstawicieli uczelni oraz instytucji zajmujących się planowaniem przestrzennym i ochroną środowiska. Takie opracowanie powinno mieć charakter procesu otwartego i partycypacyjnego, w którym ważną rolę odegrają również przedstawiciele lokalnych społeczności – mieszkańcy Krakowa, Wieliczki i okolicznych osiedli, którzy najlepiej znają potencjał i ograniczenia tego terenu.

Równolegle z opracowywaniem części publicznej koncepcji należy rozpocząć rozmowy i negocjacje z potencjalnymi inwestorami, którzy mogliby zaangażować się w realizację funkcji usługowych towarzyszących parkowi. Chodzi przede wszystkim o takie przedsięwzięcia, które będą realnie służyć użytkownikom parku – a więc m.in. profesjonalna infrastruktura sportowa, usługi gastronomiczne, pole karawaningowe czy inne rozwiązania komplementarne wobec funkcji rekreacyjnych i przyrodniczych.

Dokument ten podzielony jest na dwie główne części. Pierwsza z nich opisuje strefy i działania o charakterze społecznym, niekomercyjnym, które mają pozostać ogólnodostępne i bezpłatne dla mieszkańców Krakowa (a także Wieliczki). Druga część dotyczy propozycji wprowadzenia usług komercyjnych realizowanych w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego, których lokalizacja i charakter będą ściśle powiązane z funkcją parku i nie będą ingerować w jego otwarte, zielone obszary.

Zarówno lista funkcji parkowych, jak i lista potencjalnych usług komercyjnych nie powinna być na tym etapie zamykana ani ograniczana do jednego scenariusza. Ostateczny zakres działań, projektów i stref funkcjonalnych powinien zostać określony przez zespół ds. parku, w dialogu z

mieszkańcami i w oparciu o konsultacje społeczne, warsztaty projektowe oraz negocjacje z partnerami inwestycyjnymi. Takie podejście pozwoli nie tylko doprecyzować założenia programowe, ale także zapewni transparentność i trwałość społecznego poparcia dla przyszłych działań inwestycyjnych.

Dokument ten adresowany jest do szerokiego grona odbiorców: mieszkańców, decydentów, urbanistów, dziennikarzy, społeczników i potencjalnych inwestorów zainteresowanych przyszłością terenów między Krakowem a Wieliczką. Ma on charakter otwarty i dialogiczny – nie przedstawia gotowego projektu wykonawczego, ale zaproszenie do wspólnego działania.

Jednocześnie stanowi przedstawienie oczekiwań społecznych związanych z obszarem przyszłego parku, a więc źródło informacji przydatnych dla koncepcji przygotowywanej przez Zarząd Zieleni Miejskiej.

W kolejnych częściach przedstawiono szczegółowe propozycje zagospodarowania poszczególnych stref Parku Baryckiego, w tym obszarów przyrodniczych, rekreacyjnych, edukacyjnych oraz usługowych. Każda z nich została opisana z osobna, z uwzględnieniem funkcji, skali, potrzeb infrastrukturalnych oraz możliwych źródeł finansowania. Dodatkowo zawarto inspirujące przykłady z Polski i Europy oraz propozycje modelu współpracy publiczno-prywatnej.

Dokument ten powstał z inicjatywy środowisk społecznych zaangażowanych w ochronę i rozwój terenów zielonych południowo-wschodniego Krakowa. W chwili jego opracowania trwa proces formalnego powoływania stowarzyszenia, którego celem będzie wspieranie powstania Parku Baryckiego oraz zabieganie o możliwie najlepszą realizację jego koncepcji. Dokument należy zatem traktować jako głos w debacie publicznej – opracowanie przygotowane in statu nascendi, czyli w momencie narodzin nowego, obywatelskiego podmiotu działającego na rzecz przestrzeni wspólnej. To wstęp do dalszego procesu – zaproszenie do rozmowy, współpracy i wspólnego działania.

Park Barycki – obszar o wielkim potencjale

Tło lokalizacyjne

Obszar objęty koncepcją znajduje się w południowo-wschodniej części Krakowa, na granicy z miastem Wieliczka. Teren parku zlokalizowany jest na styku dzielnic Kosocice w Krakowie i Krzyszkowice w Wieliczce, z bezpośrednim dostępem do zrekultywowanych terenów zielonych oraz zrekultywowanej części składowiska odpadów komunalnych. To przestrzeń o dużym potencjale rewitalizacyjnym, krajobrazowym i społecznym – nieobjęta intensywną urbanizacją, ale doskonale skomunikowana.

Zdjęcie 2. Obszar Parku Barycz z lotu ptaka, zdjęcie z roku 2007, źródło nieznane

Składowisko odpadów komunalnych Barycz

Na południowo-wschodnich obrzeżach Krakowa, w bezpośrednim sąsiedztwie planowanego Parku Baryckiego, znajduje się zrekultywowana część składowiska odpadów komunalnych Barycz. To miejsce, niegdyś służące jako wysypisko śmieci, przeszło kompleksowy proces rekultywacji, przekształcając się w malowniczą łąkę, która obecnie stanowi uzupełnienie krajobrazu i potencjalne rozszerzenie przestrzeni rekreacyjnej parku w dalszych etapach.

Zdjęcie 3 Zrekultywowana część składowiska odpadów Barycz, zdjęcie archiwalne z roku 2007, źródło nieznane

Składowisko Barycz, uruchomione w 1974 roku, zostało podzielone na trzy etapy o łącznej powierzchni około 36 hektarów. Dwa z nich zostały już zrekultywowane, a trzeci, o powierzchni około 11 hektarów, jest nadal częściowo eksploatowany od marca 2005 roku.

Rekultywacja składowiska obejmowała m.in. uszczelnienie terenu, ukształtowanie brył odpadów oraz instalację systemu odgazowującego, który umożliwia odzysk biogazu. Biogaz ten jest wykorzystywany w blokach energetycznych do produkcji energii elektrycznej i cieplnej na potrzeby własne instalacji.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, po zakończeniu eksploatacji składowiska prowadzony jest monitoring środowiskowy, który w przypadku drugiego etapu składowiska Barycz ma trwać do lutego 2035 roku.

W perspektywie kilku najbliższych lat, zrekultywowany teren składowiska, po zakończeniu monitoringu i ustaniu emisji gazów składowiskowych, może zostać włączony do Parku Baryckiego jako jego naturalne przedłużenie. Teren ten, z uwagi na swoje ukształtowanie, mógłby pełnić funkcję punktu widokowego, oferując mieszkańcom i odwiedzającym nowe możliwości rekreacyjne.

Dodatkowo, za składowiskiem znajdują się tereny leśne, które mogłyby zostać skomunikowane z parkiem, tworząc spójną sieć ścieżek pieszych i rowerowych oraz wzbogacając ofertę rekreacyjną o możliwość kontaktu z przyrodą w bardziej zalesionym otoczeniu.

Integracja zrekultywowanego składowiska oraz sąsiednich terenów leśnych z Parkiem Baryckim stanowiłaby przykład efektywnego wykorzystania terenów poprzemysłowych i zdegradowanych, przekształcając je w przestrzenie służące mieszkańcom i środowisku.

Potencjały przestrzenne obszaru

- Zróżnicowane otoczenie urbanistyczne: z jednej strony dostępność dla mieszkańców Krakowa i Wieliczki, z drugiej strony otwartość krajobrazowa i przyrodnicza.
- Istniejące drogi technologiczne: możliwe ich wykorzystanie jako tras biegowych i spacerowych po demontażu płyt betonowych.
- Dobry mikroklimat i różnorodność biologiczna: lekko nachylony teren północny sprzyja wilgotności i zieleni.
- Potencjał do wyodrębnienia stref funkcjonalnych: część operacyjna (w ramach przyległej strefy usługowej), część ogrodniczo-przyrodnicza oraz część edukacyjna i relaksacyjna.

Szerszy kontekst przestrzenny

Park Barycki znajduje się na południowo-wschodnim krańcu Krakowa, tuż przy granicy z Wieliczką. Wyraźnie widać, że jest to zielona enklawa między urbanizacją Wieliczki i peryferyjnymi dzielnicami Krakowa (Kosocice, Złocień, Rżąka, Piaski Wielkie). Położenie to łączy walory przyrodnicze z dostępnością metropolitalną.

Dostępność komunikacyjna – silny atut

Park Barycki będzie dogodnie skomunikowany zarówno dla użytkowników indywidualnych, jak i grup zorganizowanych. Od południa w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się autostrada A4, zapewniająca szybki dojazd z zachodniej i wschodniej części Małopolski – dojazd zajmuje zaledwie kilka minut. Dodatkowo planowana trasa S7 oraz dostęp do linii kolejowej przez przystanek Kraków-Złocień tworzą potencjał dla obsługi ruchu zbiorowego i przyjazdów zorganizowanych grup z terenu całego regionu.

Funkcja buforowa między Krakowem a Wieliczką

Potencjał Parku Baryckiego nie ogranicza się wyłącznie do funkcji przyrodniczych czy rekreacyjnych. Ze względu na swoje położenie teren ten może również pełnić ważną rolę strukturalną i planistyczną w skali metropolitalnej.

- Możliwość zatrzymania ekspansji betonowej zabudowy,
- Połączenie funkcji rekreacyjnych z edukacyjnymi i rolniczymi,
- Stworzenie ekologicznego „przedmurza” Wieliczki – alternatywy dla stref przemysłowych i składowisku odpadów,
- Zarezerwowanie terenu jako służącego mieszkańcom – zamiast możliwej trasy szybkiego ruchu S7.

Komplementarność wobec istniejących dużych terenów zielonych

Park Barycki może pełnić istotną rolę uzupełniającą względem innych dużych przestrzeni przyrodniczo-rekreacyjnych w obrębie Krakowa i jego peryferii. Jego lokalizacja sprawia, że idealnie wpisuje się w sieć obszarów zielonych, rozszerzając ją w kierunku południowo-

wschodnim – tam, gdzie obecnie brakuje dobrze zorganizowanych i spójnych parków publicznych:

- Krakowski Park Linowy
- Zakrzówek
- Lasy Tynieckie i Bielany
- Las Wolski
- Parki rzeczne

Brakuje jednak rozległych, ogólnodostępnych parków w południowo-wschodnim klinie Krakowa – Park Barycki może wypełnić tę lukę i przyczynić się do zrównoważonego rozwoju systemu terenów zielonych metropolii.

Możliwości rozbudowy - Etap II

Po południowej stronie do planowanego etapu I przylega teren dawnego składowiska odpadów komunalnych. Jego trzy główne polna eksploatacyjne nie są już aktywne i podlegają rekultywacji. Ze względu na zachodzące w składowanych odpadach procesy kompostowania, trwające do 25 lat od czasu zaprzestania składowania ostatnich odpadów, poszczególne pola mogą być w przyszłości stopniowo przyłączane do parku. Proces ten postępowałby od strony wschodniej. Duża powierzchnia wolna od zadrzewień o wypukłej formie terenu stwarza spore możliwości aranżacji przestrzeni. Nie bez znaczenia jest w tym przypadku również efekt edukacyjny i przykład wręcz wzorowej rekultywacji i przywrócenia społeczeństwu pozornie zrujnowanego terenu.

Proponowany obszar Parku dla etapu I

Mapa 1 Proponowany obszar etapu I parku (kolor czerwony), źródło podkładu: Mapy Google

Podsumowanie widocznego potencjału

Element	**Znaczenie dla parku**
Położenie między miastami	Łącznik Krakowa i Wieliczki
Bliskość dróg szybkiego ruchu	Łatwość dojazdu
Brak konkurencyjnych parków w pobliżu	Duża szansa na unikalność i sukces frekwencyjny
Otoczenie półnaturalne / rolnicze	Możliwość integracji funkcji ekologicznych i edukacyjnych

Możliwość wpięcia w sieć tras pieszo-rowerowych	Wysoka wartość rekreacyjna i edukacyjna

Ogólnodostępna część parkowa

Park dzikiej przyrody

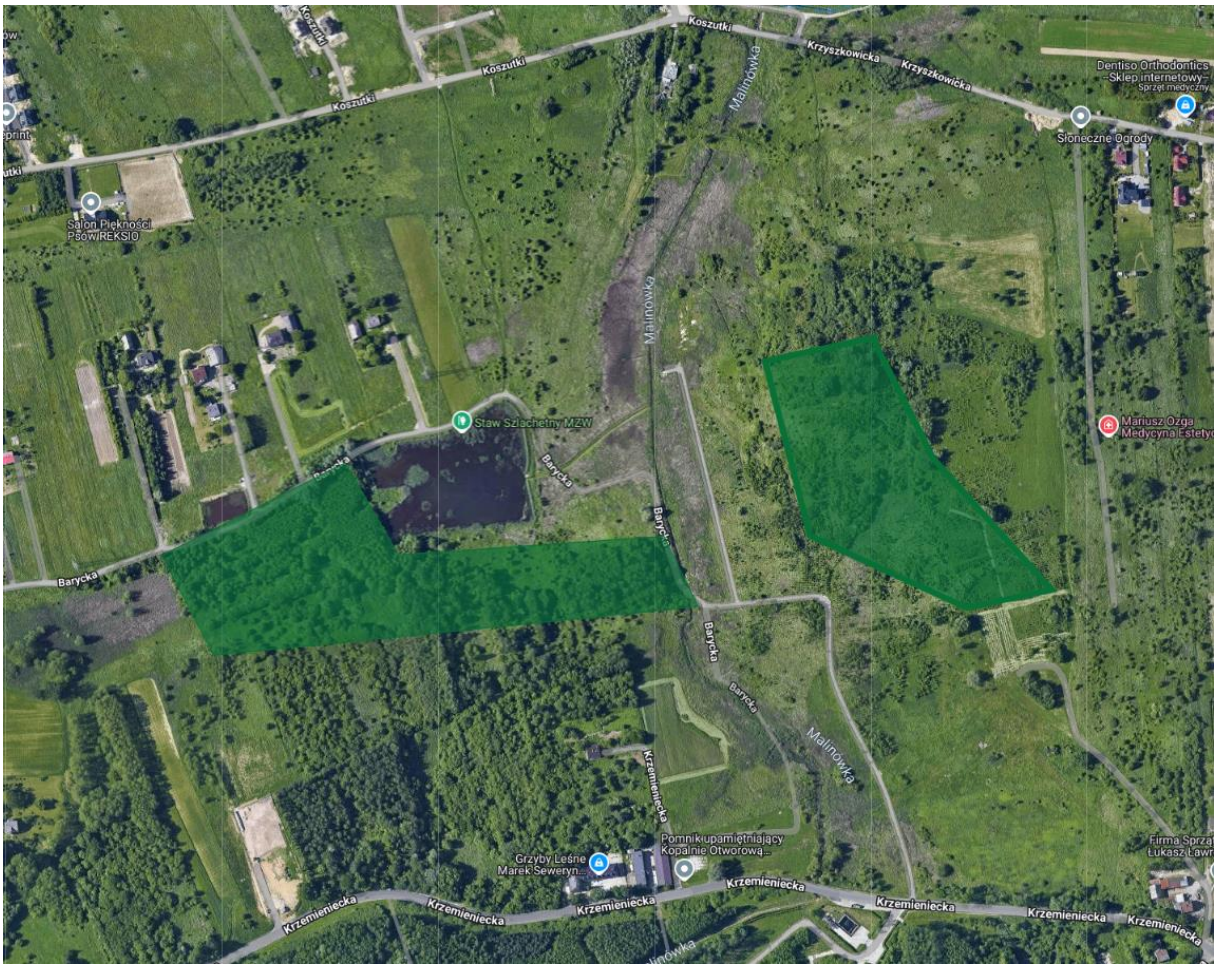
W ramach projektowanego Parku Baryckiego proponuje się utworzenie wydzielonych stref dzikiego parku przyrodniczego. Ich rolą będzie ochrona istniejących siedlisk przyrodniczych, umożliwienie rozwoju bioróżnorodności oraz stworzenie warunków dla biernej edukacji ekologicznej i obserwacji przyrody. W przeciwieństwie do intensywnie zagospodarowanych części parku, dzikie enklawy proponuje się pozostawić z minimalną ingerencją człowieka – nie będą koszone, częściowo ogrodzone i wyposażone jedynie w podstawową infrastrukturę informacyjną oraz punktowe platformy widokowe.

Zdjęcie 4 Tereny cenne przyrodniczo w okolicach Barku Barycz, bobrowisko przy ulicy Gruszczyńskiego, zdjęcie z roku 2007, M. Zaborowski

Tereny te mogą obejmować zarówno obszary naturalnych zakrzaczeń, jak i zadrzewienia na obrzeżach parku, szczególnie w sąsiedztwie rekultywowanego składowiska oraz stref wilgotnych na dopływie do Stawu Szlachetnego[1]. Obserwacje wskazują na występowanie łosi i bobrów, a także potencjalnych siedlisk borsuków i kun. Występujące w tej części parku warunki siedliskowe sprzyjają także owadom zapylającym, drobnym ssakom i ptakom śpiewającym. W terenach wilgotnych występują ropuchy i żaby.

[1] Spotyka się również nazwę Staw Szlachecki

Mapa 2 Proponowany obszary zarezerwowane na park dzikiej przyrody (kolor zielony), źródło podkładu: Mapy Google

Funkcje i rozwiązania przestrzenne

W ramach parku przewiduje się wydzielenie maksymalnie dwóch stref dzikiej przyrody, każda o powierzchni od 1 do 3 hektarów. W tych obszarach nie będzie prowadzone żadne koszenie ani usuwanie martwego drewna – ich celem jest ochrona procesów naturalnych i sukcesji ekologicznej. Dostęp do stref zostanie ograniczony: spacerowe ścieżki poprowadzone będą jedynie wzdłuż obrzeży, a obserwacja przyrody możliwa będzie z punktowych, drewnianych podestów widokowych.

Ważnym elementem będzie edukacja ekologiczna – planowane są tablice informacyjne objaśniające znaczenie dzikości, sukcesji, obecności owadów zapylających, drobnych ssaków, w tym drapieżników. Przestrzenie te mogą stać się także miejscem współpracy z organizacjami pozarządowymi i uczelniami – możliwe będzie prowadzenie monitoringu przyrody, zajęć terenowych, działań wolontariackich i edukacyjnych inicjatyw lokalnych.

Przykłady porównywalnych realizacji

Park Lotników Polskich (Kraków)

https://www.krakow.pl/instcbi/3054,inst,13952,13954,instcbi.html

W jednej z największych zielonych przestrzeni Krakowa utworzono strefę ograniczonej ingerencji – zarośniętą, niekoszoną łąkę o wysokiej bioróżnorodności. Znajduje się ona w wschodniej części parku i funkcjonuje jako naturalna ostoja dla owadów, ptaków i małych ssaków. Brak twardej infrastruktury pozwala przyrodzie działać według własnych reguł. Miejsce to pełni także funkcję edukacyjną – znajduje się przy nim tablica informacyjna wyjaśniająca sens takiego podejścia.

Park Grabiszyński (Wrocław)

https://www.wroclaw.pl/rozmawia/parki-i-zielone-tereny-we-wroclawiu

W południowo-zachodniej części parku powstał ogród naturalistyczny z celowo pozostawionym martwym drewnem, bujnymi krzewami i dzikimi trawami. Teren ten nie jest koszony i nie ma regularnych alejek, a mimo to przyciąga odwiedzających zainteresowanych ekologią. Obszar ten wspiera owady zapylające i dzikie ptaki, a równocześnie pełni rolę edukacyjną i estetyczną. To dobry przykład integracji „dzikości" z przestrzenią rekreacyjną w dużym parku miejskim.

Las Łagiewnicki (Łódź)

https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artykul/las-lagiewnicki-wyjatkowa-przestrzen-w-sercu-miasta-id45733/2022/3/17/

W tym jednym z największych miejskich kompleksów leśnych w Europie, wyznaczono mikroenklawy dzikiej przyrody przy ścieżkach spacerowych i rowerowych. Niektóre z nich są całkowicie wyłączone z użytkowania i pozostawione samoregulacji. Inne zawierają platformy widokowe i tablice informacyjne, które wspierają działania edukacyjne. Miejsce to służy także lokalnym szkołom do organizowania zajęć terenowych.

Parc de la Tête d'Or (Lyon, Francja)

https://en.lyon-france.com/Discover-Lyon/Parks-and-gardens/parc-de-la-tete-d-or

To jeden z największych parków miejskich we Francji, którego część zajmuje „dziki ogród" z naturalną sukcesją roślinną. Strefy te oddzielono niskimi płotkami, pozostawiono martwe drewno, zioła, trawy i nieformowane krzewy. Celem jest odtworzenie warunków siedliskowych dla zapylaczy i drobnych zwierząt. Obserwacja przyrody możliwa jest z obrzeży – z alejek oraz niewielkich punktów widokowych.

Tiergarten Wildpark (Berlin, Niemcy)

https://www.visitberlin.de/en/tiergarten-berlins-green-heart

Choć Tiergarten to klasyczny park miejski, jego wybrane części mają charakter dzikiego zadrzewienia i półnaturalnych zakątków. W miejscach tych nie prowadzi się systematycznego

czyszczenia runa leśnego ani wycinki, a wejście do wnętrza tych enklaw ograniczają roślinne bariery lub oznaczenia. Obszary te stanowią ważny punkt dla bioróżnorodności w centrum Berlina. Znajdują się przy nich również punkty obserwacyjne i trasy edukacyjne prowadzone przez miejskich przewodników.

Rekomendacje

Proponuje się wydzielenie stref dzikiego parku jako spójnego elementu przyrodniczego Parku Baryckiego. Obszary te nie tylko wspierają lokalne ekosystemy, ale także służą edukacji ekologicznej, rekreacji biernej i promocji harmonijnego współistnienia natury z przestrzenią miejską. Dzięki odpowiedniemu oznaczeniu, selektywnemu udostępnieniu i współpracy z lokalnymi instytucjami mogłoby być stworzenie modelowego rozwiązania dla nowoczesnych parków wielofunkcyjnych.

Ogród Botaniczny w Parku Baryckim – przestrzeń Edukacyjno-Przyrodnicza

Projekt ogrodu botanicznego w Parku Baryckim zakłada stworzenie przestrzeni, która łączy funkcje edukacyjne, rekreacyjne i estetyczne. Wzdłuż ścieżek spacerowych i biegowych, w formie rozproszonej, planowane są nasadzenia różnorodnych gatunków roślin, zarówno rodzimych, jak i egzotycznych, z odpowiednimi tabliczkami informacyjnymi zawierającymi nazwy botaniczne, pochodzenie oraz ciekawostki dotyczące zastosowania czy adaptacji do warunków klimatycznych.

Przy wejściu do ogrodu znajdzie się tablica informacyjna z ogólnym planem nasadzeń i mapą tematyczną. Dodatkowo, na stronie internetowej parku dostępna będzie interaktywna mapa nasadzeń (z odnośnikami z kodów QR z tablic w terenie), umożliwiająca odwiedzającym zapoznanie się z poszczególnymi gatunkami, ich pochodzeniem i rozmieszczeniem w terenie.

Szczególny nacisk położony zostanie na prezentację gatunków przystosowanych do cieplejszych warunków klimatycznych, co wpisuje się w strategię adaptacji zieleni miejskiej do zmian klimatu. Przykładowe rośliny to: perowskia łobodolistna, budleja Dawida, katalpa, paulownia, a także rozmaryn, lawenda, oleander czy czystek – przy sprzyjających warunkach glebowych i ekspozycji słonecznej.

W ogrodzie możliwe będzie również wydzielenie tematycznych sekcji, takich jak:

- Ogród roślin śródziemnomorskich – z ziołami, krzewami i drzewami z południa Europy.
- Ogród roślin leczniczych i przyprawowych – z dawniej uprawianymi roślinami zielarskimi.
- Ogród roślin użytkowych – prezentujący gatunki wykorzystywane przez człowieka do celów kulinarnych i przemysłowych.
- Ogród roślin ozdobnych – z ekspozycją różnokolorowych kompozycji sezonowych.

Inspirujące Przykłady z Polski i zagranicy

ES Parque de Málaga (Hiszpania)

Położony w centrum Malagi, Parque de Málaga to rozległy pas zieleni o długości około 800 metrów i szerokości od 60 do 100 metrów, oferujący bogactwo roślinności subtropikalnej i śródziemnomorskiej. Wzdłuż alejek spacerowych rozmieszczone są tabliczki informacyjne przy poszczególnych roślinach, co umożliwia odwiedzającym poznanie ich nazw, pochodzenia i charakterystyki.

http://visita.malaga.eu/en/what-to-see-and-do/culture/historic-monuments/parks-gardens-and-natural-areas/parque-de-malaga-malaga-s-park-p103346

US Bellevue Botanical Garden (USA)

Położony w Bellevue w stanie Waszyngton, ogród ten obejmuje 53 akry i oferuje różnorodne ogrody tematyczne, w tym ogród japoński, ogród rodzimych roślin oraz ogród bylinowy. Ścieżki spacerowe prowadzą przez różnorodne kolekcje roślinne, a tablice informacyjne dostarczają wiedzy na temat ich właściwości i zastosowań.

http://bellevuebotanical.org/

US Morton Arboretum (USA)

Zlokalizowany w Lisle w stanie Illinois, Morton Arboretum rozciąga się na 1 700 akrach i oferuje 16 mil (około 25 km) ścieżek spacerowych wśród ponad 222 000 roślin reprezentujących 4 100 gatunków drzew i krzewów. Ogród ten łączy funkcje rekreacyjne z edukacyjnymi, oferując programy edukacyjne dla dzieci i dorosłych oraz interaktywne wystawy przyrodnicze.

http://mortonarb.org/

US Boone County Arboretum (USA)

Położony w Union w stanie Kentucky, ten 121-akrowy arboretum jest pierwszym w USA zintegrowanym z aktywnym parkiem rekreacyjnym. Oferuje ponad 3 300 roślin, w tym 1 400 drzew i 1 900 krzewów, reprezentujących 873 taksony. Ogród oferuje 2,5 mili (około 4 km) utwardzonych ścieżek spacerowych z tablicami informacyjnymi, co umożliwia edukację i rekreację jednocześnie.

http://bcarboretum.org/

PL Ogród Hortulus w Dobrzycy (Polska)

Położony na pomorzu park prezentuje szereg roślin w formie zarówno wysoce uporządkowanej (żywopłoty ogrody kwietne), jak i bardziej naturalne. Na szczególna uwagę zasługuje bogata ekspozycja roślin użytkowych – warzywa jak kapusta, buraki, dynie, dające dzieciom i młodzieży miejskiej niepowtarzalną okazję do zobaczenia roślin znanych im tlyko ze sklepów w formie, w jakiej są rzeczywiście hodowane.

http://hortulus.com.pl/

PL Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego (Polska)

Położony w centrum Warszawy, ogród ten oferuje ścieżki spacerowe wśród różnorodnych kolekcji roślinnych, w tym roślin leczniczych, ozdobnych i egzotycznych. Tablice informacyjne przy roślinach dostarczają wiedzy na temat ich właściwości i zastosowań, co czyni go miejscem zarówno rekreacyjnym, jak i edukacyjnym.

http://www.ogrod.uw.edu.pl/

Te przykłady pokazują, jak można skutecznie połączyć funkcje rekreacyjne i edukacyjne w przestrzeni miejskiej, tworząc miejsca, które nie tylko służą odpoczynkowi, ale także edukują i inspirują odwiedzających. Integracja ścieżek spacerowych z ogrodami botanicznymi oraz zastosowanie tablic informacyjnych przy roślinach to sprawdzone metody na zwiększenie atrakcyjności parków miejskich.

Trasy biegowe i spacerowe – propozycja zagospodarowania istniejących dróg technologicznych

Południowe dzielnice Krakowa – takie jak Kurdwanów, Prokocim, Bieżanów, Rżąka i Kozłówek – wraz z sąsiadującą Wieliczką oraz okolicznymi miejscowościami (np. Węgrzce Wielkie, Kokotów) intensywnie się rozwijają. Powstają nowe osiedla mieszkaniowe, ale dostępność publicznych terenów rekreacyjnych nie nadąża za tempem urbanizacji.

Wśród mieszkańców, zwłaszcza młodszego pokolenia, popularne są aktywne formy spędzania wolnego czasu, w tym bieganie i jazda na rowerze. Niestety, dostępność odpowiednio długich, bezpiecznych, oddzielonych od ruchu samochodowego tras nie jest tak powszechna w wymienionym rejonie.

W tym kontekście adaptacja istniejących dróg technologicznych, przebiegających przez tereny zielone i półotwarte, może stanowić niskokosztową, ale niezwykle efektywną metodę rozwoju infrastruktury rekreacyjnej. Kluczowym warunkiem będzie usunięcie betonowych płyt, które obecnie uniemożliwiają bezpieczne korzystanie z tych tras do celów rekreacyjnych.

Trasy biegowe – założenia projektowe

Charakterystyka:

Długość tras: około 5 km, z możliwością tworzenia pętli lub łączenia odcinków w dłuższe warianty.

- Nawierzchnia: naturalna, żwirowa, z kory lub tartanowa, przyjazna dla stawów i odpowiednia do biegania w różnych warunkach pogodowych, niepyląca.
- Oznaczenia: czytelne tablice kilometrażowe co 500 m, z profilami wysokości i wskazówkami treningowymi.

- Przebieg: zgodny z trasami istniejących dróg technologicznych, po uprzednim oczyszczeniu z nawierzchni betonowej.

Bezpieczeństwo i funkcjonalność:

- Monitoring w wybranych punktach (np. węzły tras).
- Możliwość integracji z trasami rowerowymi oraz alejkami spacerowymi.
- Projektowanie z myślą o organizacji wydarzeń sportowych: biegów dzielnicowych, rodzinnych, zajęć fitness.

Alejki spacerowe – uzupełnienie i poszerzenie układu tras

Charakterystyka:

- Zróżnicowana długość: od 1 km do 4 km, z możliwością tworzenia większych pętli łączących różne osiedla i tereny zieleni.
- Nawierzchnia: utwardzona, mineralno-żywiczna, przystosowana dla osób starszych i z ograniczoną mobilnością.
- Łagodny przebieg: przez tereny zielone, doliny rzeczne, fragmenty lasów i parków kieszonkowych.

Infrastruktura

Projektowane trasy biegowe i spacerowe w Parku Baryckim mają oferować komfort, bezpieczeństwo i dostępność dla szerokiego grona użytkowników – od amatorów rekreacji, przez biegaczy, po osoby z ograniczoną mobilnością. Infrastruktura towarzysząca będzie sprzyjać regularnemu korzystaniu z tras, a jednocześnie wpisywać się w przyjazny, naturalny krajobraz parku.

- Punkty z wodą pitną co 1–1,5 km
- Ławki i zadaszone miejsca odpoczynku co 200–300 metrów
- Oświetlenie solarne na odcinkach w pobliżu zabudowy lub wykorzystywanych wieczorami
- Tablice edukacyjno-treningowe: porady, zdrowie, mapy tras
- Kosze na śmieci, poidełka, tablice przyrodnicze i lokalizacyjne
- Dostępność dla wózków dziecięcych i osób z niepełnosprawnościami
- Synergia z trasami w południowej części Krakowa i Wieliczki

Projektowana sieć tras ma charakter modularny i elastyczny, co pozwala na integrację z istniejącymi i planowanymi trasami rowerowymi, połączenie kluczowych punktów dzielnic (np. parków, osiedli, placów zabaw) i stworzenie stref aktywności lokalnej, sprzyjających integracji międzypokoleniowej.

Przykłady inspirujących tras i wydarzeń (referencyjne)

Trasa Zakrzówek (Kraków) – wykorzystanie ścieżek naturalnych z punktami widokowymi i miejscami odpoczynku.

Park Lotników i Błonia (Cracovia Maraton, Bieg Trzech Kopców) – integracja zieleni miejskiej z wydarzeniami sportowymi.

Las Bronaczowa / Wieliczka – przykład zielonego pasa, który może być rozbudowany o elementy rekreacyjne.

Biegi rodzinne w Małopolsce (np. Wielicki Bieg Niepodległości) – możliwość organizacji wydarzeń

Strefa aktywności, relaksu i spotkań – zintegrowany kompleks rekreacyjny

Proponuje się stworzenie modularnej przestrzeni, w której osoby w różnym wieku mogą aktywnie spędzać czas, spotykać się, odpoczywać i rozwijać sprawność fizyczną. Trzy funkcje (ćwiczeń fizycznych, dla dzieci, społeczna) są przestrzennie zróżnicowane, ale połączone wspólną infrastrukturą: zadaszenia, stoły, miejsca na ognisko i grilla.

Mapa 3 Proponowane obszary zarezerwowane na strefy ćwiczeń i plac zabaw (kolor pomarańczowy) oraz społeczną (granatowy), źródło podkładu: Mapy Google

Strefa ćwiczeń fizycznych

Przestrzeń ćwiczeń fizycznych odpowiada na rosnące potrzeby mieszkańców w zakresie dostępnej, codziennej aktywności ruchowej. W czasach, gdy wiele osób nie ma czasu ani środków na korzystanie z siłowni czy zajęć sportowych, plenerowy kompleks do ćwiczeń staje się miejscem, które integruje zdrowy styl życia z przebywaniem w naturze. Otwarta, dobrze zaprojektowana strefa zachęca zarówno osoby początkujące, jak i zaawansowane do regularnych ćwiczeń. Obecność elementów do kalisteniki, przestrzeń do rozgrzewki i wspólnego treningu, a także możliwość prowadzenia zajęć otwartych (np. joga czy fitness) tworzy środowisko sprzyjające motywacji, nawiązywaniu kontaktów i poprawie kondycji fizycznej.

- Urządzenia do kalisteniki i street workoutu (drążki, poręcze, ringi)
- Strefa rozgrzewki/stretchingu z nawierzchnią gumową
- Boisko, korty etc.
- Miejsce do treningów grupowych (drewniana scena, płaski taras z cieniującą wiatą)
- Tablice z instrukcjami ćwiczeń, kodami QR do filmików
- Przyłącze do energii – możliwe podłączenie nagłośnienia lub oświetlenia wieczornego

Strefa dla dzieci

Plac zabaw to kluczowy element przestrzeni rekreacyjnej – miejsce, gdzie dzieci uczą się przez ruch, współdziałanie i eksplorację. W nowoczesnych koncepcjach parkowych odchodzi się od typowych zestawów zjeżdżalni i huśtawek na rzecz środowisk rozwijających wyobraźnię, zróżnicowanych funkcjonalnie i estetycznie. Inspiracja lokalnym dziedzictwem – w tym przypadku proponowanymi motywami górniczymi – nadaje placowi unikalny charakter, który pobudza ciekawość i poczucie przynależności. Wydzielone strefy wiekowe, elementy sensoryczne i wodne oraz zadaszenia dla rodziców czynią tę przestrzeń nie tylko atrakcyjną, ale też bezpieczną i przyjazną dla całych rodzin.

- Plac zabaw z motywem górniczym (tunel-szyb, platformy, mini-winda)
- Wydzielone strefy wiekowe (1–3, 4–7, 8–12 lat)
- Bezpieczna nawierzchnia – miękka mata, kora, piasek
- Elementy wodne: fontanna, interaktywny brodzik z dyszami
- Strefy sensoryczne – dźwięki, dotyk, kolory
- Zadaszona altana dla rodziców z widokiem na całość

Strefa społeczna

Przestrzeń spotkań i integracji pełni fundamentalną rolę w tworzeniu więzi międzyludzkich, które przekładają się na jakość życia lokalnej społeczności. W dobie rosnącej anonimowości sąsiedzkiej i braku przestrzeni wspólnych, dobrze zaprojektowana strefa społeczna może stać się centrum lokalnej aktywności i codziennego życia mieszkańców. Altany, ławki, miejsca do grillowania, a także mała scena do organizacji wydarzeń kulturalnych umożliwiają prowadzenie zarówno formalnych, jak i spontanicznych spotkań. W takiej przestrzeni każdy może znaleźć swoje miejsce – niezależnie od wieku czy potrzeb.

- Wiata ogólnodostępna z ławkami i stołami (min. 20 miejsc siedzących)
- Stanowiska grillowe z betonowymi paleniskami i blatami roboczymi
- Hamaki, leżaki, ławki w cieniu
- Mała scena (np. z palet lub betonu) do wieczorów filmowych, koncertów, spotkań
- Stojaki na rowery, woda pitna, oświetlenie solarne
- Tablica ogłoszeń i sąsiedzka biblioteczka
- Wspólna infrastruktura
- Altany i wiaty – w każdej ze stref przynajmniej jedno miejsce z zadaszeniem (np. drewniane konstrukcje z półprzezroczystym dachem)
- Miejsca do siedzenia i stoły rozmieszczone równomiernie
- Punkty grillowe/ogniskowe – przy strefie społecznej, z doprowadzeniem wody i koszami na popiół
- Wspólna nawierzchnia spacerowa łącząca strefy
- Nasadzenia krzewów i drzew zapewniające cień, separację i estetykę

Inspiracje z Polski

Park Mamuta we Wrocławiu

Innowacyjna przestrzeń tematyczna z placem zabaw, siłownią plenerową i miejscem do piknikowania.

www.visitwroclaw.eu/miejsce/park-mamuta

Strefa Aktywności w Parku Śląskim

Kompleksowa przestrzeń aktywności z bogatym wyposażeniem sportowym i rekreacyjnym.

www.parkslaski.pl/strefa-aktywnosci

Park Reduta, Kraków

Miejski park z przemyślanym układem funkcjonalnym, placem zabaw, leżakami i strefą sportu.

www.zdmk.krakow.pl/inwestycje/park-reduta

Inspiracje ze świata

Superkilen Park, Kopenhaga (Dania)

Kolorowa, interkulturowa przestrzeń publiczna z funkcjami sportowymi, społecznymi i edukacyjnymi.

www.archdaily.com/231876/superkilen-big-topotek1-superflex

High Line, Nowy Jork (USA)

Dawna linia kolejowa zamieniona w park liniowy z funkcjami społecznymi, widokowymi i rekreacyjnymi.

www.thehighline.org

Parc de la Villette, Paryż (Francja)

Kompleks kultury i zieleni z nowoczesnymi przestrzeniami zabawy i relaksu.

www.villette.com

Strefa „Kopalnia”- historia

W południowo-wschodniej części Parku Baryckiego znajduje się obszar historycznie związany z działalnością Kopalni Otworowej Soli „Barycz”. Na jego terenie mieści się istniejąca tablica pamiątkowa oraz pozostałości infrastruktury technicznej dawnej kopalni. Lokalizacja ta, oznaczona na mapie (na zdjęciu satelitarnym), nosi potoczną nazwę „Fabryka” – nawiązując do jej przemysłowej przeszłości, związanej z eksploatacją solanki na potrzeby Zakładów Solvay.

Mapa 4 Proponowane obszar ekspozycji związanej z kopalnią (kolor pomarańczowy), źródło podkładu: Mapy Google

Proponuje się, aby teren ten został udostępniony Kopalni Soli „Wieliczka” w celu stworzenia plenerowej miniekspozycji historyczno-edukacyjnej. Może ona przyjąć formę:

- tablic i infografik o technologii wydobycia i przetwarzania solanki,
- miniaturowej rekonstrukcji infrastruktury kopalnianej,
- integracji z szerszym szlakiem tematycznym łączącym park z Muzeum Kopalni Soli.

Zagospodarowanie powinno uwzględniać:

- forma i materiały ekspozycji powinny harmonizować z krajobrazem i pozostałymi funkcjami parku,
- dostęp do strefy musi być zintegrowany z trasą pieszo-rowerową i narracją edukacyjną parku,
- projekt powinien być uzgodniony z zespołem projektowym parku i partnerami społecznymi.

Teren ten stanowi wyjątkową okazję do ukazania lokalnej historii przemysłowej w atrakcyjny, nowoczesny i narracyjnie powiązany sposób – łącząc dziedzictwo z przyszłością parku.

Działalność gospodarcza na terenach sąsiadujących z Parkiem Baryckim

Należy podkreślić, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Barycz (a także planowany Barycz II) przewiduje pomiędzy ulicami Krzemieniecką a Barycką obszar usług. Co równie ważne, zdecydowana większość terenu jest własnością Gminy Kraków, a nieliczne działki prywatne mogą podlegać wykupowi. Oznacza to, że tereny te powinny funkcjonalnie zawiązywać do zamierzenia parkowego i tworzyć z nim spójna całość.

Mapa 5 Obszar usług komplementarnych do funkcji parkowej (kolor niebieski), źródło podkładu: Mapy Google

Strefa usług komercyjnych o profilu sportowo-rekreacyjnym

Celem utworzenia strefy usług komercyjnych o profilu sportowo-rekreacyjnym jest zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości infrastruktury sportowej, z której mogą korzystać zarówno osoby z Krakowa i Wieliczki, jak i mieszkańcy okolicznych osiedli i miejscowości. W bezpośrednim sąsiedztwie planowanego parku brakuje nowoczesnych, ogólnodostępnych

obiektów sportowych, które byłyby dostępne przez cały rok – w różnych formach, dla różnych grup użytkowników.

Rozbudowa oferty parku o funkcje komercyjne, takie jak korty, hale czy strefy odnowy biologicznej, nie tylko wzbogaci program funkcjonalny terenu, ale też zapewni dodatkowe źródła finansowania jego utrzymania oraz stworzy realną przestrzeń do współpracy z partnerami prywatnymi. Tego typu rozwiązania z powodzeniem funkcjonują już w wielu miastach Polski i Europy – o ile ich realizacja odbywa się w duchu otwartości, dostępności i integracji z przestrzenią publiczną.

Mapa 6 Strefa usług o charakterze sportowym (kolor niebieski), źródło podkładu: Mapy Google

Możliwe funkcje i obiekty (w pełnej lub sezonowej formie)

Korty tenisowe, badmintona, padla

Korzystanie z kortów tenisowych i pokrewnych form rekreacji (badminton, padel) cieszy się rosnącą popularnością wśród mieszkańców dużych aglomeracji. Obiekty tego typu mogą działać całorocznie – dzięki zastosowaniu balonów powietrznych lub lekkich hal zadaszonych. Tego rodzaju infrastruktura przyciąga zarówno osoby rekreacyjnie aktywne, jak i kluby, trenerów oraz szkoły sportowe:

- Otwarte i zadaszane (balon, hala modułowa)

- Wypożyczalnia sprzętu, zajęcia z trenerem
- Boiska i hale sportowe

Zadaszone lub sezonowe hale sportowe to odpowiedź na potrzeby użytkowników zespołowych gier sportowych. Boiska do siatkówki, koszykówki czy piłki ręcznej mogą funkcjonować zarówno jako przestrzeń treningowa, jak i miejsce turniejów, zawodów czy półkolonii. Lekkie hale łukowe lub pneumatyczne doskonale komponują się z zielonym otoczeniem parku.

- Boiska do siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej

Obiekty sportów precyzyjnych

Sporty precyzyjne to propozycja szczególnie atrakcyjna dla rodzin, dzieci i osób starszych. Ich atutem jest niskie zużycie przestrzeni, łatwa adaptacja oraz niewielkie koszty eksploatacyjne. Takie elementy świetnie wpisują się w krajobraz parku i nie wymagają ciężkiej infrastruktury.

- minigolf, boule, disc golf, strzelnica pneumatyczna – niskonakładowe, atrakcyjne dla rodzin i seniorów

Strefa aktywności indoorowej

Zadaszone przestrzenie dla dzieci, młodzieży i dorosłych umożliwiają prowadzenie aktywności fizycznej niezależnie od pogody. Ścianki wspinaczkowe, trampoliny, strefy gier i siłownie to funkcje, które mogą działać sezonowo lub całorocznie, prowadząc zajęcia edukacyjne, sportowe i rozrywkowe:

- Hale z ściankami wspinaczkowymi, trampolinami, siłownią
- Organizacja zajęć zamkniętych, szkółek, ferii, półkolonii

Strefa relaksu i regeneracji

Rosnące zainteresowanie zdrowiem, regeneracją i profilaktyką sprawia, że parki miejskie coraz częściej uwzględniają w swojej strukturze strefy relaksu, takie jak sauny, beczki z zimną wodą czy mobilne gabinety zabiegowe. Tego rodzaju funkcje uzupełniają intensywny wysiłek fizyczny, a zarazem tworzą klimat nowoczesnej kultury zdrowotnej.

- Mobilne lub stacjonarne sauny, beczki z zimną wodą
- Strefy SPA – masaże, krioterapia, float
- Groty solne

Namioty i pawilony sezonowe

Elastyczna infrastruktura w postaci namiotów i pawilonów umożliwia szybką adaptację przestrzeni do bieżących potrzeb: szatni, punktów obsługi grup, wypożyczalni sprzętu czy kiosków gastronomicznych. Rozwiązania te dobrze sprawdzają się w warunkach sezonowych i są łatwe do montażu bez trwałej ingerencji w krajobraz:

- Centrum biegowe, szatnie, miejsce spotkań grup sportowych
- Kawiarnie z widokiem na boiska

Przykłady komercyjnych aktywności sportowych

Współczesne formy aktywności rekreacyjno-sportowej, które realizowane są przez podmioty prywatne lub w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego, charakteryzują się wysoką mobilnością, elastycznością organizacyjną i dostosowaniem do potrzeb społeczności lokalnej. Poniżej przedstawiamy najbardziej perspektywiczne rozwiązania możliwe do wdrożenia w strukturze parku.

Park Wodny Warszawianka – Warszawa

Choć nie położony w klasycznym parku, to doskonały przykład sportowo-komercyjnego zagospodarowania terenu publicznego: hale tenisowe, sauny, siłownie, baseny – dostępne komercyjnie, ale wspierające rekreację mieszkańców.

www.warszawianka.pl

Korty i strefa sportowa – Park Cytadela, Poznań

Na terenie jednego z największych parków Poznania funkcjonują ogólnodostępne korty tenisowe oraz boiska sportowe prowadzone przez operatora zewnętrznego.

www.poznan.pl/mim/main/cytadela

Park linowy i strefa aktywności – Park Zdrojowy, Polanica-Zdrój

Park uzdrowiskowy zintegrowany z infrastrukturą sportową (park linowy, ścieżki zdrowia, sauny i strefy masażu) – zarządzany przez miejskie spółki i prywatnych dzierżawców.

www.polanica.pl/park-zdrojowy

De Schorre, Boom, Belgia

Rekreacyjny obszar w prowincji Antwerpia znany z integracji funkcji sportowych, ekologicznych i kulturowych. Miejsce wydarzeń takich jak festiwal Tomorrowland, a jednocześnie przestrzeń do codziennego wypoczynku – trasy rowerowe, boiska, ścieżki leśne i place zabaw współistnieją z elementami sztuki i edukacji.

http://en.wikipedia.org/wiki/De_Schorre

The Club – Central Park, Nowy Jork (USA)

Zespół kortów tenisowych w zachodniej części Central Parku (Harlem Meer) działa w modelu koncesji – prywatny operator zarządza infrastrukturą na publicznym gruncie, zapewniając jednocześnie dostępność dla lokalnej społeczności.

www.centralpark.com/things-to-do/sports/tennis

Active Zone – Englischer Garten, Monachium (Niemcy)

Na obrzeżach parku działa prywatna siłownia plenerowa i centrum odnowy biologicznej (sauny, zajęcia fitness). Projekt wspierany przez miasto jako forma aktywizacji terenów zielonych.

www.aktivpark-muenchen.de

Kulttuurisauna – Helsinki (Finlandia)

Publiczna sauna zbudowana na miejskim nabrzeżu – działa komercyjnie, ale pełni funkcję społeczną i kulturową. Doskonały przykład integracji usług rekreacyjnych z miejskim krajobrazem.

www.kulttuurisauna.fi

Partnerstwo publiczno-prywatne jako model realizacji inwestycji

Realizacja usług sportowo-rekreacyjnych w przestrzeni publicznej może – a w wielu przypadkach powinna – odbywać się w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Takie podejście pozwala z jednej strony wykorzystać zasoby organizacyjne, kapitałowe i operacyjne sektora prywatnego, z drugiej – zachować kontrolę nad dostępnością i funkcją społeczną danego obiektu lub usługi.

W przypadku Parku Baryckiego model PPP może stanowić szansę na realizację rozbudowanej, całorocznej infrastruktury sportowej bez konieczności pełnego finansowania inwestycji ze środków publicznych. Może także przyspieszyć realizację obiektów, które w trybie wyłącznie publicznym byłyby odkładane na dalszy plan.

Kluczowe korzyści partnerstwa publiczno-prywatnego:

Redukcja kosztów początkowych dla gminy

Inwestycja może zostać sfinansowana (w całości lub częściowo) przez podmiot prywatny, co zmniejsza presję na budżet samorządowy.

- Przyspieszenie realizacji inwestycji
- Proces planowania, budowy i uruchomienia usług jest zazwyczaj szybszy dzięki doświadczeniu partnera prywatnego.
- Zachowanie kontroli funkcjonalnej i społecznej
- Umowy PPP mogą określać zakres usług, ceny, godziny dostępności czy zasady korzystania dla mieszkańców – w tym bezpłatny dostęp w określonych godzinach.
- Efektywność zarządzania
- Podmioty prywatne mają często lepsze zasoby i know-how w zakresie eksploatacji, marketingu i utrzymania infrastruktury sportowej.

Zrównoważenie interesów publicznych i komercyjnych

Model PPP pozwala połączyć logikę rynkową z wymogami dostępności i użyteczności społecznej – szczególnie ważne w przestrzeni parku.

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Zaangażowanie operatorów lokalnych (np. klubów sportowych, firm z branży rekreacji) umożliwia wzrost zatrudnienia i dochodów w obrębie dzielnicy lub gminy.

W Polsce i Europie coraz więcej projektów rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych realizuje się właśnie w formule PPP – od lodowisk sezonowych, przez hale sportowe, po centra fitness czy parki linowe. W kontekście Parku Baryckiego taka współpraca może być szczególnie korzystna, ponieważ pozwala elastycznie dostosować zakres usług do rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej, przy jednoczesnym rozłożeniu ryzyka finansowego i operacyjnego pomiędzy partnerów.

Literatura

Kompleksowy dokument pokazujący, jak ocenić zasadność budowy centrum sportowego z punktu widzenia popytu, wpływu gospodarczego i partnerstw lokalnych. Jest to dobra inspiracja metodologiczna.

Feasibility Study – New Amateur Sports Complex, Northern Kentucky (2023),

http://assets.simpleviewinc.com/simpleview/image/upload/v1/clients/cincyregion/Report_FINAL_No_KY_Am_Sports_Complex_Study_2023_10_31_3d09fd62-3e05-4412-8550-47bd2dfa9248.pdf

Pole caravaningowe

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie koncepcji utworzenia pola kamperowego na terenie przyległym do planowanego parku w Baryczy, w obszarze usługowym wg MPZP, na pograniczu Krakowa i Wieliczki. Inwestycja ta wpisuje się w szerszą strategię zagospodarowania zielonych terenów miasta oraz rozwijania infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z myślą o zrównoważonym rozwoju, aktywnym wypoczynku i promocji caravaningu jako formy rekreacji rodzinnej i przyjaznej środowisku. Pojawiające się w ostatnich latach trendy związane z mobilną turystyką, ekologicznie świadomym podróżowaniem i lokalnym wypoczynkiem sprawiają, że inwestycje takie jak pole kamperowe stają się ważnym elementem nowoczesnego zagospodarowania przestrzeni publicznej, w tym również miejskich terenów zielonych.

Tło i kontekst

Caravaning zyskuje w Polsce coraz większą popularność, czego dowodem jest stale rosnąca liczba rejestracji nowych i używanych kamperów. W 2024 roku zarejestrowano ponad 1700 nowych pojazdów tego typu. Polska pozostaje nadal rynkiem wschodzącym pod względem infrastruktury caravaningowej, szczególnie poza głównymi szlakami turystycznymi. W rejonie południowo-wschodniego Krakowa – obejmującym dzielnice Barycz, Złocień oraz sąsiednią Wieliczkę – nie istnieje obecnie żadne pole kempingowe z pełną infrastrukturą techniczną. Najbliższe zlokalizowane są w północnych i zachodnich dzielnicach miasta. Brak takiej oferty w

tej części aglomeracji jest istotnym ograniczeniem dla rozwoju lokalnej turystyki oraz weekendowej rekreacji.

Lokalizacja, powierzchnia i integracja z parkiem

Planowane pole kamperowe miałoby zostać zlokalizowane na południowo-wschodnich obrzeżach Krakowa, w obrębie projektowanego zespołu parkowo-usługowego na terenie Baryczy, w bezpośrednim sąsiedztwie Wieliczki. Obszar ten, położony w zielonym klinie pomiędzy terenami przemysłowymi, osiedlami mieszkaniowymi i użytkami rolnymi, charakteryzuje się wysokim potencjałem krajobrazowym, przyrodniczym i społecznym. Położenie w pobliżu głównych tras komunikacyjnych zwiększa dostępność terenu dla przyjezdnych spoza Krakowa, jednocześnie pozwalając odciążyć centrum miasta.

Mapa 7 Obszar proponowanego pola caravaningowego (kolor fioletowy), źródło podkładu: Mapy Google

Dla zapewnienia komfortu użytkowników oraz spełnienia norm technicznych, dla 40 pełnowymiarowych stanowisk kempingowych należy przeznaczyć obszar o powierzchni minimum 1,2–1,5 ha. Teren powinien zawierać nie tylko miejsca postojowe (ok. 70–90 m² każde), ale także drogi manewrowe, strefy zieleni, bufory akustyczne oraz niezbędną infrastrukturę techniczną i sanitarną. Wskazane jest również zaprojektowanie osobnych stref

wejściowych i rekreacyjnych (np. altany, stoły, punkty widokowe), które umożliwią integrację pola z całym układem parku.

Z punktu widzenia planowania przestrzennego, lokalizacja taka zapewnia synergię z pozostałymi funkcjami parku: ogrodem społecznym, ścieżkami edukacyjnymi, strefami aktywności fizycznej i przyrodniczej. Dzięki temu użytkownicy kamperów otrzymają dostęp nie tylko do infrastruktury noclegowej, ale również do pełnowartościowego pakietu wypoczynkowo-edukacyjnego. Jest to zgodne z trendami tworzenia nowoczesnych pól caravaningowych, które pełnią funkcję nie tylko miejsca postoju, ale i centrum rekreacyjnego.

Projektowane pole kamperowe powinno być wkomponowane w ogólną strukturę funkcjonalno-przestrzenną parku. Powinno zapewniać dostęp do ścieżek spacerowych, rowerowych, edukacyjnych oraz stref aktywności fizycznej i rekreacji (np. placów zabaw, siłowni plenerowych, altan i miejsc ogniskowych). Bliskość przyrody, ogrodu społecznego, infrastruktury sportowej i kulturalnej podnosi atrakcyjność pola zarówno dla rodzin, jak i turystów indywidualnych.

Zintegrowane podejście do projektowania przestrzeni pozwala na lepsze wykorzystanie terenów zielonych, zwiększa czas pobytu gości na miejscu oraz sprzyja integracji społecznej mieszkańców i przyjezdnych.

Na etapie projektowania warto przewidzieć opcję elastycznego wykorzystania terenu: możliwość adaptacji fragmentu pola jako przestrzeni dla foodtrucków, zlotów tematycznych, targów ekożywności czy glampingu. W sezonie zimowym teren może być częściowo udostępniony jako baza dla klubów outdoorowych, harcerzy lub na potrzeby zimowych imprez rekreacyjnych.

Aspekty środowiskowe i przestrzenne

Lokalizacja pola kamperowego na terenach zielonych wymaga zastosowania rozwiązań przyjaznych środowisku. Wskazane jest wykorzystanie przepuszczalnych nawierzchni, instalacja ogrodów deszczowych i zbiorników retencyjnych, nasadzenia zieleni buforowej i wykorzystanie energii odnawialnej (np. lampy solarne, instalacje fotowoltaiczne).

Należy także zadbać o to, by projektowana inwestycja nie naruszała istniejących korytarzy ekologicznych, nie wpływała negatywnie na stan wód gruntowych i nie powodowała nadmiernej presji urbanizacyjnej. Zgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i konsultacje z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska powinny być podstawą dalszych działań projektowych.

Wykorzystanie pola kamperowego poza sezonem letnim

Aby pole kamperowe funkcjonowało również poza sezonem, można wprowadzić model całoroczny z dostosowaniem stanowisk do warunków zimowych: stały dostęp do prądu, odśnieżane drogi dojazdowe, możliwość podgrzewania wody. W miesiącach chłodnych

możliwe są również: zloty caravaningowe, eventy lokalne, mobilne targi, wykorzystanie terenu przez foodtrucki, a nawet glamping w ogrzewanych kontenerach.

Dzięki odpowiedniemu zarządzaniu i marketingowi, pole może generować przychody przez cały rok – nie tylko w wakacje. Warto współpracować z lokalnymi organizacjami turystycznymi i ośrodkami sportowymi, które mogłyby korzystać z infrastruktury pola jako bazy wypadowej lub organizatora zimowych aktywności terenowych.

Model organizacyjny – warianty realizacji

Dla zapewnienia sprawnej realizacji i eksploatacji pola kamperowego możliwe są różne modele organizacyjne. Rekomendowanym rozwiązaniem jest partnerstwo publiczno-prywatne (PPP), w którym gmina udostępnia grunt i podstawową infrastrukturę, a partner prywatny buduje, zarządza i utrzymuje pole przez określony czas (np. 15–20 lat), dzieląc się zyskami lub płacąc czynsz. Alternatywnie można zastosować model koncesji lub wydzierżawić teren prywatnemu operatorowi turystycznemu.

PPP pozwala ograniczyć koszty inwestycyjne dla samorządu, jednocześnie angażując podmiot z doświadczeniem w obsłudze pól kempingowych. Warunkiem powodzenia jest sporządzenie dokładnej analizy wykonalności oraz transparentna procedura wyboru partnera (przetarg lub konkurs).

Szkółka roślin ozdobnych z misją edukacyjną

Planowana szkółka roślinna w Parku Baryckim stanowić może ważny element szerszej koncepcji społecznego zagospodarowania terenów zielonych położonych między Krakowem a Wieliczką – obszaru o znacznym potencjale przyrodniczym, społecznym i rekreacyjnym. Projekt ten, opracowany z myślą o lokalnej społeczności, zakłada integrację funkcji produkcyjnej, edukacyjnej, społecznej i rekreacyjnej, tworząc model otwartej przestrzeni wielofunkcyjnej.

Mapa 8 Obszar proponowanej szkółki roślin z funkcją edukacyjną (kolor żółty), źródło podkładu: Mapy Google

Pierwszym i nadrzędnym celem uruchomienia szkółki jest wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w bezpośrednim sąsiedztwie planowanego parku – działalności, która będzie zgodna z charakterem terenu, oparta na wartościach przyrodniczych i społecznych, i wpisująca się w ideę zrównoważonego rozwoju. Szkółka roślinna może stanowić przykład przedsięwzięcia łączącego wymiar ekonomiczny z troską o środowisko i zaangażowaniem społecznym. Stanowić będzie przy tym przeciwwagę, zastępując działalności związane z przetwarzaniem odpadów.

Dodatkowe cele projektu obejmują:

- produkcję materiału roślinnego wykorzystywanego w innych częściach Parku Baryckiego oraz w miejskich nasadzeniach Wieliczki i Krakowa,
- prowadzenie warsztatów ogrodniczych i przyrodniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- współpracę z przedszkolami, szkołami i organizacjami pozarządowymi,
- realizację programów hortiterapii dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i grup wymagających wsparcia,
- udostępnienie ścieżek edukacyjnych oraz przestrzeni do działań integracyjnych,

- promocję postaw odpowiedzialności klimatycznej i edukację w zakresie retencji wody, bioróżnorodności oraz znaczenia roślin rodzimych.

Projekt przewiduje zagospodarowanie terenu o powierzchni ok. 1,2 ha, z docelowym zatrudnieniem 3–4 osób oraz możliwością angażowania wolontariuszy i uczestników programów społecznych. Szkółka może funkcjonować w formie partnerstwa publiczno-prywatnego, a w przyszłości współdzielić infrastrukturę (budynek zaplecza) z innymi funkcjami rekreacyjnymi.

Pomysł został opracowany na podstawie przeglądu podobnych rozwiązań w Polsce i Europie, próby oszacowania lokalnych potrzeb (wymagającej pogłębienia w kolejnych etapach), wstępnej oceny możliwości terenowych oraz w oparciu o ideę długofalowej samowystarczalności finansowej.

Otoczenie konkurencyjne szkółki roślinnej w Parku Baryckim

Analiza otoczenia konkurencyjnego wskazuje na unikalną pozycję planowanej szkółki roślinnej w Parku Baryckim, która może wypełnić lukę na rynku poprzez integrację produkcji roślinnej z edukacją i działaniami społecznymi. Brak bezpośredniej konkurencji w tym modelu w regionie stanowi istotną przewagę konkurencyjną.

Konkurencja lokalna (Wieliczka, Kraków i okolice)

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanej szkółki działają głównie komercyjne szkółki roślinne, skoncentrowane na sprzedaży detalicznej i hurtowej. Brakuje jednak inicjatyw łączących produkcję roślinną z działalnością edukacyjną i społeczną.

Przykładowi konkurenci:

- Szkółka Markflor (Kraków) – specjalizuje się w sprzedaży dużych drzew liściastych i iglastych przeznaczonych do obsadzeń miejskich. Brak komponentu edukacyjnego.
- Szkółka Jakubik (Niepołomice) – skupia się na produkcji roślin do zieleni miejskiej i sprzedaży hurtowej. Brak działań społecznych.
- ArtOgród (Dobczyce) – oferuje szeroki asortyment roślin ozdobnych, w tym krzewy i drzewa. Brak integracji z lokalną społecznością.
- Gargas Rośliny (Wieliczka) – prowadzi sprzedaż drzew i krzewów ozdobnych. Brak działań edukacyjnych czy społecznych.

Konkurencja regionalna i ogólnopolska

Na poziomie regionalnym i krajowym istnieją inicjatywy łączące produkcję roślinną z edukacją i działaniami społecznymi, jednak są one nieliczne i często funkcjonują w innych modelach organizacyjnych.

Przykłady inspirujących modeli w Polsce

Na terenie Polski funkcjonuje szereg inicjatyw, które potwierdzają zasadność i skuteczność szkółek społeczno-edukacyjnych, z funkcją produkcyjną. Przykłady:

- Ogród Osiedlowy w Katowicach – projekt realizowany przez Fundację Sendzimira, łączący ogrodnictwo społeczne z edukacją ekologiczną. https://fundacjasendzimira.org
- Centrum Edukacji Ekologicznej PAN w Ogrodzie Botanicznym w Powsinie – instytucja naukowa prowadząca działania popularyzujące wiedzę przyrodniczą w otoczeniu szkółki roślin. https://obpan.edu.pl
- Fundacja Strefa Zieleni (okolice Warszawy) – prowadzi szkółkę społeczną z warsztatami ogrodniczymi i aktywizującymi. https://strefazieleni.org
- Szkółka przy Zespole Szkół Ogrodniczych w Sochaczewie – działalność szkolna wspierająca edukację zawodową w zakresie ogrodnictwa. https://zsosochaczew.pl
- Ogród Społeczny „Motyka i Słońce" (Warszawa) – miejsce łączące ogrodnictwo miejskie z edukacją, działaniami integracyjnymi i kulturalnymi. https://motykaislonce.pl
-

Wnioski strategiczne

- Park Barycki ma unikalny potencjał do realizacji nowatorskiego projektu, który może uzupełnić braki w lokalnej infrastrukturze społeczno-edukacyjnej.
- Połączenie funkcji produkcyjnej, edukacyjnej i społecznej czyni szkółkę projektem komplementarnym wobec dotychczasowych inicjatyw w regionie.
- Projekt może stanowić podstawę do pozyskiwania środków z funduszy ekologicznych, edukacyjnych i społecznych (np. FIO, NFOŚiGW, programy unijne).